

Turun ammatti-instituutin

Eri-tyisopetuksen käsikirja

Tämä on päivitetty ja korjattu painos vuonna 2010 ilmestyneestä Turun ammatti-instituutin Erityisopetuksen käsikirja -julkaisusta. Alkuperäinen julkaisu tuotettiin Euroopan unionin osin rahoittamassa MAST -hankkeessa.

Toimitus:

Anu Parantainen

Maarit Toivola

Seppo Moisio

Seppo Ohtonen

Marja-Riitta Tammisto

Hanna-Leena Leimu

Kirsi Hellman-Suominen

Mirkku Virkkunen

Taitto:

Milla Vihanto, Turun ammatti-instituutti (2010),

Marja Nikkinen, Turun kaupungin sivistystoimiala (2013)

Painopaikka: *Finepress 2013, Turku*

Julkaisija: *Turun kaupungin sivistystoimiala*

ISBN 978-952-5892-41-3 (nid)

ISBN 978-952-5892-42-0 (PDF)

SISÄLTÖ

JOHDANTO	4
1 ERITYISEN TUEN TARPEEN TUNNISTAMINEN	5
2 SALASSAPITO JA TIEDONKULKU	7
2.1 Tiedonsiirto Turun perusopetuksen ja Turun ammatti-instituutin välillä	7
3 HOJKS HENKILÖKOHTAISTETUN OPPIMISEN TUKENA	7
3.1 Erityisopetuksen toimenpiteet	8
4 ERITYISOPETUKSEN TOTEUTUS	10
4.1 Yhteisopetus	10
4.2 Pienryhmäopetus ja oppimispajat	10
4.3 Osa-aikainen erityisopetus	11
4.4 Luokkamuotoinen erityisopetus	11
4.5 Työssä tekemällä oppiminen	11
4.6 Erityisopiskelijan työssäoppiminen	11
4.7 Muistilista erityisopiskelijan työssäoppimisen tukemiseen	12
4.8 Erityisopiskelijan ammattiosaamisen näytöt	13
4.9 Muistilista erityisopiskelijan näyttöjen tukemiseen	13
4.10 Opinnoista vapauttaminen, opiskeluajan pidentäminen ja osatutkinto	14
4.11 Opetusmateriaali	14
5. ARVIOINTI	15
5.1 Arviointimenetelmät	15
5.2 Opiskelu ja arviointi mukautetuin tavoittein	16
5.3 Todistukset	16
5.4 Ohjeet mukautettuun arviointiin	17
6. ERITYISOPETUS AIKUISKOULUTUKSESSA	18
6.1 Näyttötutkintojärjestelmä	19
6.2 Tutkinnon suorittajaksi hakeutuminen	20
6.3 Erityisen tuen tarpeen tunnistaminen	20
6.4 Määrittely erityisopiskelijaksi	20
6.5 Tukitoimien rahoitus	21
6.6 Aikuiskoulutuksen erityisopetuksen toimenpiteet ja vastuut	22
7 ERITYISOPETUKSEN HENKILÖSTÖ	24

JOHDANTO

Turun ammatti-instituutin erityisopetuksen käsikirja on laadittu opetus- ja ohjaushenkilöstön arjen tueksi. Käsikirjassa kuvataan kokonaisuudessaan HOJKS-prosessi, siihen liittyvät toimenpiteet sekä määritellään vastuuhenkilöt. Lisäksi käsikirjaan on koottu tietoa esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden näyttöjen ja työssäoppimisen toteuttamisesta sekä opiskelijoiden arvioinnista.

Turun ammatti-instituutin erityisopetuksen käsikirja ohjaa opettajien päivittäistä työskentelyä erityisopiskelijoiden kanssa. Tavoitteena on, että oppilaitoksen henkilökunta saa käsikirjasta tarvitsemansa tiedot erityisopetuksen järjestämiseksi sekä tukea omalle työlleen erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjauksessa ja opetuksessa.

Keskeisenä tavoitteena Turun ammatti-instituutin erityisopetuksen toteuttamisessa on, että erityistä tukea tarvitseva opiskelija saa sellaisen ammatillisen pätevyuden tai taidot, että hän työllistyy omalle ammattialal-

leen. Erityisopetuksella turvataan opiskelijan henkilökohtaisiin edellytyksiin perustuva oppiminen, itsensä kehittäminen ja ihmisenä kasvaminen.

Turun ammatti-instituutin erityisopetuksen käsikirja on toteutettu osana MAST – Maa-kunnallisen ohjausmallin kehittäminen Varsinais-Suomessa -hanketta. Käsikirjan laatinut työryhmä on kerännyt tietoa ja olemassa olevia käytäntöjä Turun ammatti-instituutin eri tulosalueilta sekä perehtynyt joidenkin seutukunnan ammatillisten oppilaitosten vastaaviin erityisopetuksen toteutussuunnitelmiin. Lisäksi käsikirjan valmistelun yhteydessä kuultiin Turun ammatti-instituutin johtoa ja opettajia kaikilta tulosalueilta.

MAST-hankkeen rahoittajina toimivat Euroopan sosiaalirahasto, Suomen valtio ja toteuttajaorganisaatiot.

1 ERYTYISEN TUEN TARPEEN TUNNISTAMINEN

Erytyistä tukea tarvitsevat opiskelijat kartoitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa opintojen alkaessa. Erytyistä tukea tarvitsevan opiskelijan tunnistaminen perustuu: opettajien tai opiskelijahuollon henkilöstön tekemiin havaintoihin, peruskoulusta saatuun nivel-tietoon, aikaisempaan koulumenestykseen, joustavan haun tietoihin, ryhmänohjaajan tekemään tulohaastatteluun, oppimisen lähtötasokartoitusten tuloksiin ja terveydenhoitajan huomioihin.

Erytyisen tuen tarve voi ilmetä myös myöhemmin opintojen aikana. Koko opetushenkilöstön vastuulla on seurata jatkuvasti opiskelijoiden tilannetta ja selvittää mahdollinen tuen tarve, jos opiskelijalla:

- on paljon poissaoloja
- käyttäytyminen muuttuu oleellisesti
- on vaikeuksia oppimisessa tai työtaidoissa
- opiskeluaktiivisuus heikkenee
- sosiaalisissa suhteissa tapahtuu muutoksia
- on alisuoriutumista opinnoissa
- on torjuvaa ja eristäytyvää käytöstä
- tai opiskelijan tilanteessa on muuta huolta herättävää

Jos edellä mainittuja muutoksia on tapahtunut, on tärkeää ilmoittaa asiasta ryhmänohjaajalle.

Erityisen tuen tarve luokitellaan jokaisen opiskelijan kohdalla seuraavan taulukon mukaan ja kirjataan aina HOJKS:in.

Luokittelun perustana käytetään ensisijaista erityisopetuksen tarpeeseen vaikuttavaa vaikeutta tai vammaa.

- 01 hahmottamisen, tarkkaavaisuuden ja keskittymisen vaikeudet (opiskelijat, joilla on diagnosoituja hahmottamiseen, tarkkaavaisuuteen ja keskittymiseen liittyviä vaikeuksia kuten ADHD)
- 02 kielelliset vaikeudet (opiskelijat, joilla on vaikeita lukemiseen, kirjoittamiseen ja puhumiseen liittyviä vaikeuksia kuten vaikea luki-ongelma, dysfasia tai dysleksia)
- 03 vuorovaikutuksen ja käyttäytymisen häiriöt (opiskelijat, joilla on käyttäytymiseen liittyviä ongelmia kuten sosiaalista sopeutumattomuutta)
- 04 lievä kehityksen viivästyminen (opiskelijat, joilla on laajoja oppimisvaikeuksia, mutta ei kuitenkaan kohdan 5 mukaista vaikeaa kehityksen viivästymää)
- 05 vaikea kehityksen viivästyminen; keskivaikea tai vaikea kehitysvamma (opiskelijat, jotka ovat saaneet peruskoulussa opetusta toiminta-alueittain ja jotka yleensä tarvitsevat runsaasti henkilökohtaista avustusta päivittäisissä toiminnoissa)
- 06 psyykkiset pitkäaikaissairaudet (mielenterveyden ongelmat, päihdekuntoutajat)
- 07 fyysiset pitkäaikaissairaudet (kuten allergia, astma, diabetes, epilepsia, syöpä)
- 08 autismiin ja Aspergerin oireyhtymään liittyvät oppimisvaikeudet
- 09 liikkumisen ja motoristen toimintojen vaikeus (tuki- ja liikuntaelinvammat, cp-oireyhtymä, lyhytkasvuisuus)
- 10 kuulovamma
- 11 näkövamma
- 12 muu syy, joka edellyttää erityisopetusta (esim. aiempi huono koulumenestys, opiskelun epäsäännöllisyys, opiskeluvaikeudet, päihdeongelma, käyttäytymis- tai keskittymisongelmat, sosiaalisen vaikeudet, lukivaikeudet, alhainen motivaatio)

Koulutuksien välisissä nivelvaiheissa siirrettävät tiedot ovat luottamuksellisia. Opettajien, terveydenhoitajien ja opiskelijahuoltohenkilöstön kesken saa siirtää vain opetuksen asianmukaisen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot. He eivät kuitenkaan saa sivullisille luvottomasti ilmaista, mitä he ovat saaneet tietää opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta asemasta hoitaessaan koulutukseen liittyviä tehtäviä (Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998 42 §).

Ehdottomasti salassa pidettäviä tietoja ovat opiskelijahuoltoa koskevat tiedot, oppilaan opetuksesta vapauttamista koskevat tiedot, henkilökohtaisia ominaisuuksia koskevat sanalliset arviot, tiedot terveydentilasta, vammaisuudesta, sosiaalihuollosta ja yksityiselämää koskevat tiedot (Julkisuuslaki 621/1999 24§).

Turun ammatti-instituutin henkilöstön lisäksi opetuksen ja ohjaamisen kannalta tärkeät tiedot siirretään opiskelijan suostumuksella myös työssäoppimispaikan ohjaajille työssäoppimisen tavoitekeskustelun yhteydessä.

2.1 Tiedonsiirto Turun perusopetuksen ja Turun ammatti-instituutin välillä

Peruskoulun päättöluokalla olevilta oppilailta ja heidän huoltajiltaan pyydetään lupa siirtää opetuksen kannalta välttämätön tieto toiselle asteelle. Tieto luvan myöntämisestä on kirjattu sen peruskoulun oppilasrekisteriin, josta oppilas on siirtymässä. Jos oppilas on siirretty tai otettu peruskouluaikana erityisopetukseen (on erityisoppilas), hänelle on tehty peruskoulussa HOJKS. Tästä HOJKS:sta peruskoulun luokanvalvoja, opinto-ohjaaja tai muu koulun opetus- ja ohjaushenkilöstöön kuuluva tekee lyhennelmän (siirtoHOJKS tai Kuvaus oppilaan osaamisesta siirtymisiä varten -lomake), joka voidaan siirtää toiselle asteelle.

Lyhennelmä HOJKS:sta tai Kuvaus oppilaan osaamisesta siirtymisiä varten -lomake toimitetaan Turun ammatti-instituuttiin sen

koulutalon opinto-ohjaajalle, jossa nuori aloittaa opintonsa. Opinto-ohjaaja välittää ryhmäohjaajalle ja/tai muille opettajille eteenpäin ne tiedot, jotka ovat opetuksen järjestämisen kannalta merkityksellisiä. Nämä tarvittavat tiedot kirjataan opiskelijan HOJKS:iin, jos hänet on luokiteltu erityistuen tarpeessa olevaksi.

3 HOJKS

HENKILÖKOHTAISTETUN OPPIMISEN TUKENA

Erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). HOJKS:n laatii ryhmäohjaaja. Suunnitelmassa määritellään yksilölliset oppimisen tavoitteet, tarvittavat tukitoimet ja mahdollinen mukauttamisen tarve. HOJKS:iin kirjataan tuen peruste, sekä suunniteltu ja annettu erityistuki ja -ohjaus. Suunnitelmaa seurataan ja tarkennetaan säännöllisesti. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998.) Erityisopiskelijalle laadittava HOJKS sisältää HOPS:n eli henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman. Turun ammatti-instituutissa käytetään Wilmassa olevaa HOJKS tukitoimet -lomaketta, jota täydennetään koko opiskelun ajan tai niin kauan kun erityisopetuksen tarve on olemassa. Ohje HOJKS tukitoimet -lomakkeen käyttöön löytyvät Turun ammatti-instituutin henkilökunnan ohjeista (www.turkuai.fi > Linkit opiskelijoille ja henkilökunnalle > Henkilökunnan ohjeet).

Ryhmäohjaaja ja opettajat saavat tarvittaessa tukea HOJKS -asioissa koulutusalan ervalta ja opinto-ohjaajalta. Ryhmäohjaaja huolehtii lomakkeen ylläpidosta ja määrittelee muille opettajille käyttöoikeudet HOJKS tukitoimet -lomakkeeseen. Ryhmäohjaaja lopettaa HOJKS:in, jos erityisen tuen tarve poistuu, opiskelija keskeyttää opinnot tai valmistuu. HOJKS-prosessin vaiheet ja vastuuhenkilöt on esitetty seuraavalla sivulla olevassa taulukossa.

3.1 Erityisopetuksen toimenpiteet

Seuraavassa taulukossa on lueteltu erityisopetuksen toimenpiteet, aikataulu ja eri toimenpiteiden vastuuhenkilöt.

KOSKA	MITÄ	TOIMENPIDE	VASTUU
Ennen opintojen alkamista	Tiedon kerääminen koulukokeilut harkintaan perustuva haku (haastattelu)	Koulukokeilujen aikana ammattilaineiden opettajat ja/tai opinto-ohjaaja arvioivat nuoren soveltuvuutta alalle. Harkintaan perustuvan haun haastattelussa arvioidaan hakijan soveltuvuus alalle.	opinto-ohjaaja ja ammattilaineiden opettaja
		Yhteishaussa hakeneiden seuranta.	uraohjaaja ja opinto-ohjaaja
Opintojen alkamisaikana	yhteisvalinnan tiedot ennakkotiedot tulevista opiskelijoista ja yhteishaun tulokset	Harkintaan perustuvalla haulilla hakeneista ja hyväksytyistä kootaan ja säilytetään tarvittavat liitteet/haun perusteet.	opinto-ohjaaja
	Opiskelijan lähtötason kartoitus	Opiskelijan tuen tarpeen kartoittamiseksi ryhmänohjaaja teettää opiskelijoilla tulo-haastattelulomakkeen sekä keskustelee opiskelijoiden kanssa henkilökohtaisesti. Lisäksi ryhmänohjaaja kokoaa tarvittavat tiedot opiskelijoiden alkuperäistä todistuksista.	ryhmänohjaaja ja muut opettajat
	tulo-haastattelu ja -lomake todistukset	Tarvittaessa opiskelijoiden lähtötilanne kartoitetaan testien tai kokeiden avulla.	
	tarvittaessa lähtötason kartoittaminen	Peruskoulun päättöluokalla olevista siirretään tieto Turun ammatti-instituuttiin esim. siirtoHOJKS:illa tai Kuvaus oppilaan osaamisesta siirtymisiä varten -lomakkeella.	uraohjaaja, opinto-ohjaaja, ryhmänohjaaja
	niveltietojen siirto ryhmänohjaajalle	Eri aineita opettavat opettajat seuraavat opiskelijan valmiuksia omilla tunneillaan.	ryhmänohjaaja ja muut opettajat
	eri opettajien havaintojen perusteella tehty arviointi	Ryhmänohjaaja kokoaa tiedot opiskelijoista ja tekee yhteenvedon erityistä tukea tarvitsevista. Ryhmänohjaajan apuna toimii koulutusalan erva.	ryhmänohjaaja ja erva
	HOJKS-opiskelijoiden määrittäminen	Luokanvalvojien ehdotukset käsitellään opiskelijahuoltoeryhmässä. Opiskelijahuoltoeryhmä tekee esityksen erityistä tukea tarvitsevista opiskelijoista.	opiskelijahuolto-ryhmä
	ehdotus erityisopiskelijoista		
	todetaan erityistä tukea tarvitsevat ryhmittäin		

Ennen 20.9 ja 20.1	päätökset erityisopiskelijoi- joista	Koulutuspäällikkö tekee päätöksen erityistä tukea tarvitsevista opiskelijoista ja vastaa erityisopetuksen järjestämisestä.	koulutuspäällikkö
	Tiedon kirjaaminen Primuk- seen	Tieto erityisopiskelijoista, perusteen koodi ja sanallinen perustelu perustietolomak- keeseen	opintosihteeri
	HOJKS:n tekeminen	Ryhmänohjaaja laatii HOJKS tukitoimet -lomakkeen yhdessä opiskelijan kans- sa. Alaikäisen opiskelijan mukana voi olla myös huoltaja. Määritellään opettajille HOJKS:n käyttöoikeus.	ryhmänohjaaja
	HOKS:n täydentäminen	Kaikki opiskelija opettavat opettajat täydentävät HOJKS:a tarvittaessa (tarvitta- van tuen kirjaaminen sekä toteutus). Opettajien tukena toimii koulutusalan erva.	kaikki opettajat, erva
	HOJKS:n toteutuminen	HOJKS:n toteutumista seurataan säännöllisesti	ryhmänohjaaja, koulutuspäällikkö
Koko opiskelun ajan	Erityisopetuksen järjes- täminen tiedonsiirto opettajien välillä	Opettajat siirtävät tietoa opetuksen järjestämisen kannalta keskeisistä asioista.	opettajat
	HOJKS:n päivitys	Kaikki opiskelija opettavat opettajat täydentävät HOJKS:a tarvittaessa (tarvitta- van tuen kirjaaminen sekä toteutus). Opettajien tukena toimii koulutusalan erva. HOJKS päivitetään vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa.	erva, ryhmänoh- jaaja, opettavat opettajat
	työssäoppiminen	Opiskelijalle suunnitellaan ja annetaan hänen tarvitsemansa ohjaus ja tuki työssä- oppimisjaksolle	ohjaava opettaja
	näytöt	Opiskelijalle suunnitellaan ja annetaan hänen tarvitsemansa ohjaus ja tuki näyttö- jen suorittamisessa.	opettaja
	HOJKS:n lopettaminen erityisen tuen tarve loppuu opiskelija valmistuu tai eroaa	HOJKS lopetetaan, kun opiskelijan tuen tarve päättyy, hän valmistuu tai eroaa op- ilaitoksesta. Alaikäisen kohdalla HOJKS:n loppumisesta tiedotetaan huoltajalle. Opiskelijalle laaditaan yhteenveto HOJKS:sta (siirtoHOJKS) pyynnöstä	ryhmänohjaaja, erva ryhmänohjaaja

Kunkin opiskelijan kohdalla on tärkeää selvittää oppimisvaikeuden syyt ja suunnitella opetuksen tukitoimet. Tukitoimilla ja joustavilla opetusjärjestelyillä voidaan tukea opiskelijaa niin, että hän selviää opinnoistaan omilla edellytyksillään. Tukitoimien avulla voidaan vähentää opintojen keskeyttämistä ja saavuttaa parempia oppimistuloksia.

Ensisijaisesti opiskelu toteutetaan yleisopetuksena, jonka yhteydessä ovat tarjolla opiskelijan tarvitsemat tukimuodot ja mo-

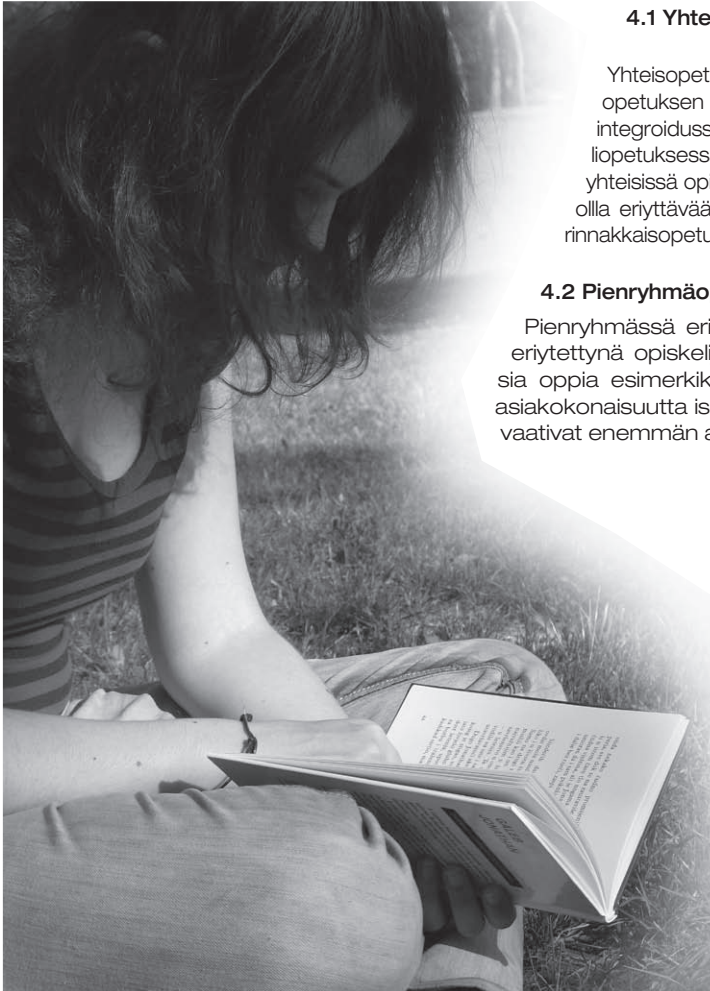
nipuoliset opetusmenetelmät. Opiskelijalla, jolla on lieviä tai kohtalaisia oppimisvaikeuksia tai vamma, on oikeus saada erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Erityistuki sisällytetään opiskelijan henkilökohtaiseen opetussuunnitelmaan, eikä se saa pidentää viikoittaista opiskeluaikaa. Jos T1 - tason tavoitteisiin ei päästä edellä mainituin tukitoimin, on opiskelua jatkettava mukautetuin tavoittein. Opinnoista vapauttamista käytetään hyvin harvoin, sillä osamista on voitava osoittaa monilla tavoilla.

4.1 Yhteisopetus

Yhteisopetusta käytetään erityisopetuksen yhtenä menetelmänä integroidussa ammatillisessa työsi-
liopetuksessa, teoriaopetuksessa ja yhteisissä opinnoissa. Yhteisopetus voi olla eriyttävää samanaikaisopetusta tai rinnakkaisopetusta.

4.2 Pienryhmäopetus ja oppimispajat

Pienryhmässä erityisopetusta annetaan eriytettynä opiskelijoille, joilla on vaikeuksia oppia esimerkiksi tiedollisesti vaativaa asiakokonaisuutta isossa ryhmässä ja jotka vaativat enemmän aikaa oppiakseen.

4.3 Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikaisessa erityisopetuksessa oppimisongelmainen ja/tai hitaasti etenevä opiskelija voidaan siirtää osaksi aikaa erityisluokkaopetukseen esimerkiksi oppimispajaan. Tavoitteena kuitenkin on, että mahdollisimman suuri osa opetuksesta tapahtuu yleisopetuksen ryhmässä.

4.4 Luokkamuotoinen erityisopetus

Luokkamuotoista erityisopetusta annetaan, jos opiskelija ei kykene osallistumaan yleisopetuksen ryhmässä annettavaan opetukseen ns. integroituna opiskelijana. Tällainen tilanne syntyy, jos opiskelijalla on huomattavasti mukautuksen tarvetta, eikä hän pysty seuraamaan opetusta tukitoimien avulla. Myös esimerkiksi vaikeat käyttäytymiseen liittyvät ongelmat voivat estää tavalliseen opetusryhmään osallistumisen.

4.5 Työssä tekemällä oppiminen

Opiskelijalle voidaan räätälöidä yksilöllisiä ratkaisuja hyödyntämällä työpaikalla tapahtuvaa oppimista. Hän voi aloittaa opintonsa pienessä, turvallisessa, sopivassa työpaikassa ja tehdä samalla opettajan valmistamia oppimistehtäviä. Työpaikalla tulee olla myös koulutettu työpaikkaohjaaja. Opettaja tukee nuorta käymällä tapaamassa opiskelijaa työpaikalla ja pitämällä häneen yhteyttä puhelimitse ja sähköpostitse. On tärkeää, että työpaikalla tiedetään nuoren vahvuudet ja kehittämisaalueet. Näin pystytään paremmin vastaamaan opiskelijan tarpeisiin ja tukemaan oppimista sen suunnittelussa, toteuttamisessa, seurannassa ja arvioinnissa.

4.6 Erityisopiskelijan työssäoppiminen

Työssäoppiminen ja mahdollisuus näyttää tekemällä osaamistaan tarjoavat nuorelle kannustavan mahdollisuuden edetä opinnoissaan ja sijoittua työelämään. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden työssäoppiminen ja näytöt toteutetaan Turun ammatti-instituutissa tutkintokohtaisen ope-

tussuunnitelman ja siihen liittyvän näyttösuunnitelman mukaisesti.

Tavoitteena on, että erityisopiskelija suorittaa työssäoppimisen työpaikalla, joka täyttää jaksolle asetetut oppimistavoitteet. Mikäli työssäoppimisen järjestäminen työpaikalla ei erittäin painavista syistä ole mahdollista, voidaan työssäoppiminen toteuttaa oppilaitoksen työpajassa tai vastaavin järjestelyin.

Erityisopiskelijan työssäoppimisjakson toteutukseen tarvitaan normaalia enemmän ohjausta, tukea ja aikaa uusien asioiden oppimiseen. Työpaikkaohjaajan ja opettajan välinen yhteistyö ja tiedonkulku tukevat opiskelijan työssäoppimista. Työssäoppimispaikan valinnassa huomioidaan opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja vahvuudet. Työssäoppimisen määrää voidaan kasvat-
taa erityisopiskelijan henkilökohtaisen suunnitelman mukaan.

4.7 Muistilista erityisopiskelijan työssäoppimisen tukemiseen

1. Alustuksena yksilöllinen keskustelu erityisopiskelijan kanssa:

- työssäoppimisen periaate, tavoitteet ja ajankohta
- opiskelijan vahvuudet / osaaminen / toiveet / rajoitteet
- tavoitteet (HOJKS) normaali / mukautettu
- näyttö (mitä, miten, missä?)
- tarvitaanko lisää tukea? esim. opo, uraohjaaja, kuraattori, psykologi, joku muu

2. Valmennus työssäoppimisjaksolle:

- minkälainen työssäoppimispaikka? koulu / paja / työpaikka
- kulkumahdollisuudet, työajan rajoitteet: kulttuurilliset, terveydelliset ym. rajoitteet
- minkälaisia tehtäviä, näyttömahdollisuudet?
- ohjaustarve: työpaikkaohjaaja / opettaja / joku muu
- tutustutaan työssäoppimisen esisopimukseen ja työssäoppimisen toteutussuunnitelmaan
- valitaan mahdollisia työpaikkoja

3. Valmennus työssäoppimispaikan hakuun

- sovitaan tuen tarpeen kertomisesta työnantajalle
- hakeeko työpaikan itse vai tuettuna?
- harjoitellaan puhelinkeskustelua (tee muistilista)
- harjoitellaan työssäoppimispaikan hakua
- kerrataan työelämän pelisäännöt
- cv:n laatiminen, cv ja muut tarvittavat paperit kansioon

4. Työssäoppimispaikan haku

- soitto työpaikalle: opiskelija / opettaja
- käynti työpaikalla: yksin / opettajan kanssa
- esisopimuksen tekeminen

5. Työssäoppimisjakso

- meno työssäoppimispaikkaan itsenäisesti / tuettuna
- työssäoppimisen toteutussuunnitelman teko: opiskelija, työnantaja, opettaja (varataan riittävästi aikaa),
- sovitaan käytännön asiat: esim. työturvallisuus, tuen tarpeet, yhteistyön tekeminen työpaikkaohjaajan kanssa
- opettaja käy ohjaamassa riittävästi, on tavoitettavissa, tukee ja kannustaa opiskelijaa
- työssäoppimisen arviointikeskustelu: opiskelija, työpaikkaohjaaja ja opettaja
- opiskelijan itsearviointi jaksosta
- onko mahdollisuus työllistyä?

6. Palautteen hyödyntäminen

- keskustellaan opiskelijan kanssa
- onnistumiset, vahvuudet, haasteet
- tulevaisuuden suunnitelmat, työkokemuksen hyödyntäminen työllistymisessä
- HOJKS:iin kirjaaminen

4.8 Erityisopiskelijan ammattiosaamisen näytöt

Ammattiosaamisen näyttöjen suorittamisessa opiskelijalle annetaan tukea tarvittaessa ennen näyttöä, näytön aikana sekä ohjaavana palautteena näytön jälkeen. Näyttö suunnitellaan niin, että opiskelijan vahvuudet otetaan huomioon. Näytön tehtävät ja arviointi annetaan opiskelijalle parhaiten soveltuvalla tavalla, esim. selkokielisinä ja/tai suullisesti.

Erytystä tukea tarvitsevan opiskelijan työssäoppiminen ja näytöt ovat osa opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa. Yksilölliset erot voidaan ottaa huomioon muun muassa antamalla lisäaikaa oppimiselle, tekemällä osanäyttöjä, tarjoamalla vaihtoehtoisia näyttötapoja, valitsemalla näyttöpaikaksi oppilaitos tai työpaikka, antamalla ohjausta näytön aikana sekä mukauttamalla tarvittaessa tavoitteita. Ammattiosaamisen näytön aikana opiskelijalle annettu lisätuki ja erityistoimenpiteet kirjataan HOJKS:iin.

4.9 Muistilista erityisopiskelijan näyttöjen tukemiseen

1. Alustuksena yksilöllinen keskustelu erityisopiskelijan kanssa

- näyttöjen periaate, tavoitteet ja aikataulu
- opiskelijan vahvuudet, osaaminen, toiveet, rajoitteet
- tavoitteet (HOJKS): normaali / mukautettu
- missä näytetään? koulu / työpaikka / työpaja
- yksilöllinen näyttösuunnitelma (esim. pienet kokonaisuudet)

2. Valmennus näyttöön

- näyttöön liittyvä tuki ja ohjaus
- tehtävien suunnittelu: opiskelija, työpaikkaohjaaja ja opettaja
- käytännön näyttötilanteen ja olosuhteiden kertaaminen
- näytettävän tehtävän riittävä harjoittelu
- opiskelijan ohjaustarpeen kartoitus: työpaikkaohjaaja / opettaja / joku muu
- perehdytään arviointikriteereihin ja tehtävän kuvaukseen kohta kohdalta (opiskelija ja opettaja)
- perehdytään arviointikriteereihin, tehtävän kuvaukseen ja ohjaukseen (opettaja ja työpaikkaohjaaja)

3. Näyttö

- opiskelija ilmaisee valmiutensa näyttöön
- kerrataan näytön periaate, kriteerit ja tehtävä
- näytön suoritus, tukea tarvittaessa saatavilla
- opiskelijan itsearviointi näytöstä (kirjallinen tai suullinen)

4. Arviointi

- arviointikeskustelu: opiskelija, työelämän edustaja, opettaja
- kannustava, havainnollinen, rauhallinen ja rakentava
- arviointikaavakkeet ja allekirjoitus

5. Palautteen hyödyntäminen

- keskustellaan opiskelijan kanssa onnistumisista, vahvuuksista, haasteista (mahdollisesta uusinnasta)

4.10 Opinnoista vapauttaminen, opiskeluajan pidentäminen ja osatutkinto

Opinnoista vapauttaminen voidaan tehdä, jos opintojen suorittaminen opiskelijan edellytyksen huomioon ottaen on kohtuutonta. Esimerkiksi jos opiskelija ei ole opiskellut ruotsin kieltä perusasteella, hänet voidaan vapauttaa ruotsin kielen opiskelusta myös Turun ammatti-instituutissa (Laki 630/98, 21§). Opiskelijan ei tarvitse valita vapautettujen opintojen tilalle uusia opintojaksoja tai kokonaisuuksia. Opiskelija hakee vapautusta kirjallisesti (lomake löytyy osoitteesta: www.turkuai.fi » koulutusta nuorille » opiskelijalle » lomakkeet). Vapautuksen hyväksyy koulutus päällikkö.

Opiskeluajan pidentäminen tehdään ennakoidusti ja suunnitelmallisesti. Jos erityisopiskelija ei valmistu kolmessa vuodessa, ryhmänohjaaja tekee hänen kanssaan suunnitelman puuttuvien opintojen suorittamisesta tuettuna. Suunnitelma ja tavoitteet kirjataan HOJKS:iin.

Osatutkinnon suorittaminen on mahdollista, jos osa opinnoista jää suorittamatta tai tavoitteet on määritelty niin suppeiksi, ettei tutkintotodistusta voi antaa. Tässä tapauksessa opiskelija saa todistuksen suoritetuista opinnoista.

Opettaja voi huomioida hitaat opiskelijat antamalla heille muistiinpanot etukäteen valmiina ja välttämällä puhumista, kun opiskelijat kirjoittavat muistiinpanoja. Työohjeet ja tehtävät on hyvä antaa pienissä osissa ja mahdollisesti kuvitettuna. Erityisopiskelijalle on hyvä antaa riittävästi rauhallista aikaa tehtävään perehtymiseen ja kysymysten tekemiseen.

Erityisopettajat ovat keränneet materiaalia ja nettiinukkeja opetuksen avuksi.

ope.edu.turku.fi > Opetuksen tukipalvelut > Erityisopetus

www.koulustakuu.fi/erityisopetus

4.11 Opetusmateriaali

Erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille löytyy vain vähän ammatillista opintomateriaalia. Tästä johtuen sopivan materiaalin valmistaminen jää usein opettajan tehtäväksi. Opetusmateriaalissa on tärkeää kiinnittää huomiota selkeyteen ja loogisesti etenevään sisältöön sekä kaikkien eri aistikanavien käyttöön (materiaali voi olla kirjallista, puhuttua, kuvia). Opetusmateriaali voi olla tarvittaessa selkokielellä, joka on helposti luettavaa, yksinkertaistettua ja ymmärrettävää tekstiä.

5 ARVIOINTI

Erityisopiskelijan arvioinnissa tulee noudattaa samoja periaatteita kuin muidenkin opiskelijoiden arvioinnissa. Arvioinnin tehtävänä on ohjata, kannustaa ja motivoida opiskelijaa, jotta hänelle muodostuu myönteinen minäkuva itsestä oppijana ja ammatti-ihmisenä. (L601/2005, 25§.) Arvioinnin tulee olla laadullista (sanallista), jolloin opiskelijan osaamista verrataan opintokokonaisuuksien tavoitteisiin sekä niiden pohjalta laadittuihin arviointikriteereihin. Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa sellaisen ammattipätevyyden, joka auttaa häntä työllistymään. Kokonaisvaltaisena tavoitteena on edistää opiskelijan hyvinvointia tarjoamalla yksilön tarpeet huomioon ottavaa opetusta ja ohjausta ammattiin.

5.1 Arviointimenetelmät

Arviointimenetelmät valitaan siten, että ne mittaavat asetettujen tavoitteiden saavuttamista, soveltuvat käytettyihin opiskelumenetelmiin ja tukevat opiskelijan oppimista. Erityisopiskelijoiden kohdalla on erityisesti kehitettävä kullekin opiskelijalle parhaiten soveltuva arviointimenetelmä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisia arviointimenetelmiä ja opiskelijalla on oltava mahdollisuus näyttää osaamistaan muutenkin kuin kirjallisesti.

Jatkuva näyttö

Jatkuvalla näytöllä havainnoidaan ja arvioidaan opiskelijan kehittymistä koko koulutuksen ajan. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso ja hänelle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen.

Itsearviointi

Itsearvioinnin tavoitteena on kannustaa opiskelijaa ottamaan vastuu omasta oppimisestaan ja kehittää opiskelijan itsetuntoa. Lähtökohta itsearviointiin on yksilöllinen tavoitteiden asettelu. Tavoitteet tulee mitoit-

taa siten, että opiskelija saavuttaa ne sopivasti ponnistellen.

Kokeet

Kokeet voidaan järjestää kirjallisina, suullisina tai toiminnallisina. Koe voi koostua myös kaikista edellä mainituista osista. Vaihtoehtona voi olla myös, että koekysymykset annetaan opiskelijalla etukäteen tutkittavaksi tai kokeen materiaali voi olla esillä kokeessa. Opiskelija voi osoittaa osaamistaan myös yksilöllisillä kotitehtävillä tai pari- ja ryhmätentillä. Kirjalliset kysymykset tulee laatia selkeäkielisesti. Jos opiskelijalla on vaikeuksia ymmärtää kirjallisia kysymyksiä tai tuottaa tekstiä, voidaan hänelle järjestää suullisia kokeita.

Näytöt

Näytöissä opiskelija osoittaa, miten hyvin hän on saavuttanut ammatillisten opintojen tavoitteet ja työelämässä tarvittavan osaamisen. Erityisopiskelijan näyttö voidaan arvioida myös sanallisesti.

Arviointiasteikko

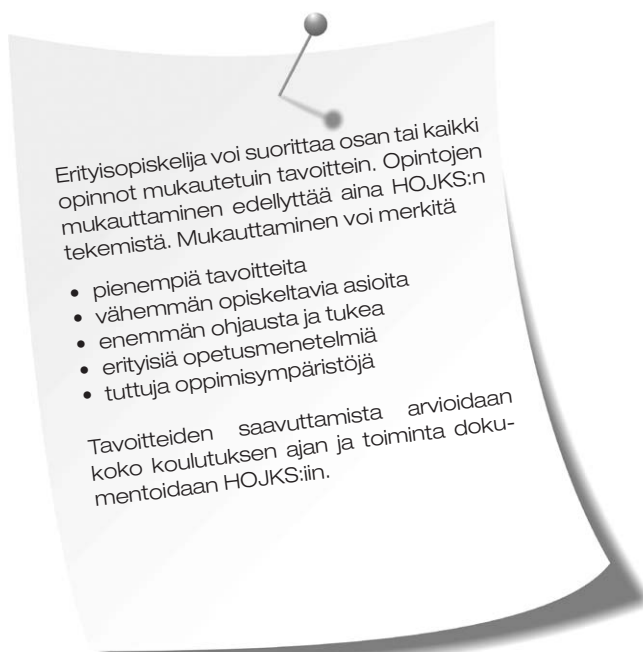
Opintosuoritukset arvioidaan käyttäen arviointiasteikkoa kiitettävä (3), hyvä (2) ja tyydyttävä (1). Mukautetut opiskelutavoitteet johdetaan siten, että mukautetun kiitettävän (K alaviite) tavoitteet ovat vaatimustasoltaan alempana kuin T1-tason tavoitteet.

Mukautus ilmaistaan arvosanan numeron yhteydessä olevalla M-kirjaimella.

5.2 Opiskelu ja arviointi mukautetuin tavoittein

Tutkinnon tavoitteita voidaan tarvittaessa mukauttaa, mikäli opiskelija ei jossakin tutkinnon osassa saavuta tutkinnon perusteissa ilmaistua T1-tasoa. Erityisopetuksessa opetus on kuitenkin mukautettava siten, että opiskelija saavuttaa mahdollisen suuressa määrin saman pätevyuden kuin muutkin ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat. Poikkeuksena on sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon (lähihoitaja) kuuluva lääkehoito, jota ei voida mukauttaa.

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia tutkinnon osan mukautetut ammattitaitovaatimukset tai tavoitteet ja arviointikriteerit asetuksen ammatillisesta koulutuksesta (L811 / 1998 8 §) mukaisesti. Aloitteen opintojen mukuttamisesta voi tehdä opiskelija, opiskelijan huoltaja, ryhmänohjaaja tai joku muu opettaja.

5.3 Todistukset

Opiskelijan suoritettua hyväksytysti tutkintoon kuuluvat opinnot hänelle annetaan tutkintotodistus. Tutkintotodistus on kokonaisuus, joka sisältää päättö- ja näyttötodistuksen. Opiskelijan tulee saada tutkintotodistus, vaikka tutkinnon tavoitteita on mukautettu. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa (lähihoitaja) on kuitenkin otettava huomioon, että mikäli opiskelun tavoitteita on mukautettu merkittävästi, opiskelija ei voi saada tutkintotodistusta eikä ammatinharjoittamisoikeutta. Lääkehoitoa koskevaa mukauttamista ei voida tehdä. Mukautetuista tavoitteista on tehtävä alaviittemerkintä tutkintotodistukseen. Opiskelijan on tiedettävä, että mukautettujen tavoitteiden mukaan suoritettu koulutus saattaa vaikuttaa jatko-opintoihin pääsyyn ja niissä menestymiseen.

Todistus suoritetuista opinnoista annetaan silloin, kun opinnot jäävät olennaisilta osin puutteelliseksi. Tämän todistuksen yhteydessä annetaan erillisellä liitteellä selvitys siitä, mitä opiskelija parhaiten osaa.

5.4 Ohjeet mukautettuun arviointiin

Tydyttävä (T1), yleinen opetussuunnitelma	Hyvä, mukautettu 2
<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija pystyy työllistymään tutkintoa vastaavalle ammat- tialalle ja koulutusohjelman mukaisiin tehtäviin joistakin työ- taitojen ja tiedollisen osaamisen puutteista huolimatta 	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija pystyy ohjattuna työllistymään tutkintoa vastaaval- le ammattialalle henkilökohtaisen opetussuunnitelman mu- kaisiin yksilöllisesti valittuihin työtehtäviin (avotyö)
<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja toistuvissa työtilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan on osattava käyttää yksilöllisesti valittuihin työtehtäviin liit- tyviä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja
<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan on osattava toimia tutussa ympäristössä ja tutuissa vuo- rovaikutustilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan on osattava toimia harvoin muuttuvassa ympäristössä ja tutussa vuorovaikutustilanteissa ja hänen on osattava tehdä etukä- teen harjoiteltua tehtävää
<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija osaa käyttää omaksumiaan taitoja ja työn perustana olevaa tietoa toistuvissa työtilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija osaa pyytää apua omalla kommunikointitavallaan
<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan on osattava ohjattuna etsiä työhönsä liittyvää tietoa 	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan on osattava sopeutua ohjaukseen, työskentelyyn ryhmäti- lanteessa ja hänen tulee osata toimia annetun palautteen mukaisesti ja kysyä tarvittaessa lisäohjeita
<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan tulee tehdä annetut tehtävät ja osata arvioida itseään ja työnsä onnistumista 	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija on osattava ohjattuna noudattaa sovittuja työaikoja, työnsä edellyttämiä työturvallisuusohjeita, muita sopimuksia ja ohjeita sekä osaa kertoa poikkeamista
<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan tulee noudattaa työaikoja, työturvallisuusohjeita, muita sopimuksia ja ohjeita sekä neuvotella poikkeamista 	
Kiitettävä, mukautettu 3	Tydyttävä, mukautettu 1
<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija pystyy työllistymään tutkintoa vastaavalle ammat- tialalle ja koulutusohjelman mukaisiin avustaviin tehtäviin työtaitojen ja tiedollisen osaamisen puutteista huolimatta 	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija pystyy työllistymään tutkintoa vastaavalle ammat- tialalle yksilöllisesti järjestettyyn työtöimintaan henkilöko- htaisessa opiskelusuunnitelmassa viitoitettujen suunnitelmien mukaisesti
<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija osaa käyttää työtehtäviinsä liittyviä tavallisimpia työtapoja, työvälineitä ja materiaaleja toistuvissa työtilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija tarvitsee opinnoissa ja työssään jatkuvaa seurantaa ja hen- kiökohtaista ohjausta
<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan on osattava toimia tutussa ympäristössä ja vuorovaikutus- tilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan on osattava henkilökohtaisesti ohjattuna tehdä yksilöllisesti valittuja, paljon harjoiteltua työtehtävää ja osattava ohjattuna käyttää niihin liittyviä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja
<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan on osattava käyttää omaksumiaan tietoja ja taitoja paljon harjoitelluissa, usein toistuvissa tilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan on osattava toimia tutussa ja pysyvässä ympäristössä ja tutussa vuorovaikutustilanteissa
<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan on osattava ohjattuna etsiä työtehtäviinsä liittyvää tietoa 	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan on osattava sopeutua ohjaukseen ja ryhmässä työskente- lyyn, osattava kuunnella ja noudattaa annettuja ohjeita
<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan on osattava työskennellä pysyvissä ryhmätilanteissa ja ohjattuna arvioida itseään ja annetun työtehtävän onnistumista 	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija osaa henkilökohtaisesti ohjattuna noudattaa työaikoja, työn- sä edellyttämiä turvallisuuohjeita, muita sopimuksia ja ohjeita
<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan tulee noudattaa työaikoja, työturvallisuusohjeita, muita sopimuksia ja ohjeita sekä neuvotella poikkeamista rajatussa, yksilöl- lisesti suunnitelluissa työtilanteissa 	

6. ERITYISOPETUS AIKUISKOULUTUKSESSA

6.1 Näyttötutkintojärjestelmä

Ammatillinen aikuiskoulutus perustuu näyttötutkintojärjestelmään. Järjestelmän etuna on erityisesti se, että henkilön ammatillinen osaaminen voidaan sen avulla kansallisesti ja laadullisesti tunnustaa riippumatta siitä, onko osaaminen kertynyt työkokemuksen, opintojen tai muun toiminnan kautta. (Näyttötutkinto-opas, OPH, 2007.) Näyttötutkinto-oppaan liite 4 määrittelee toimenpiteet kun tutkinnon suorittajana on erilainen oppija:

Hakeutumisvaiheessa

- Selvitetään haastatteluin tai testauksin henkilön mahdolliset luki- ja oppimisvaikeudet sekä niihin liittyvät erityisen tuen, neuvonnan ja ohjauksen tarpeet.
- Selvitetään henkilön oppimiskäsitykset ja -kokemukset sekä näkemykset itseltään oppijana.

Näyttötutkinnon suorittaminen

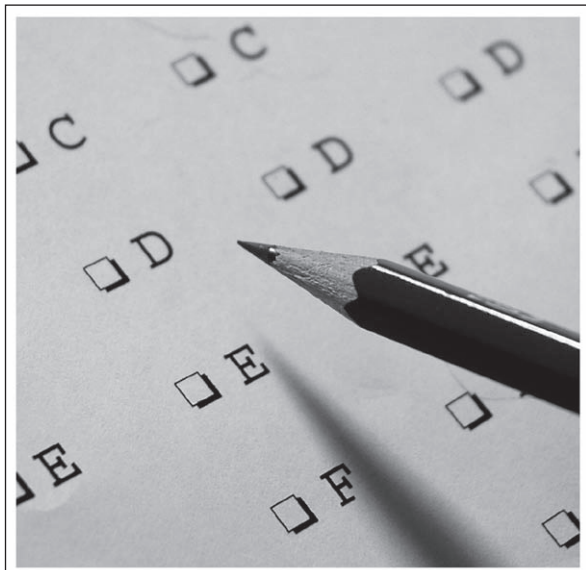
- Erilaisilla oppijoilla on samat ammattitaitovaatimukset näyttötutkinnoissa kuin muillakin näyttötutkinnon suorittajilla.
- Ammattitaidon arviointi: luki- ja muut oppimisen vaikeudet eivät saa vaikuttaa suoritusta heikentävästi.
- On varmistettava, että henkilö ymmärtää tutkintosuoritukseen liittyvät ohjeet ja määräykset.
- Arviointitilanteessa voidaan käyttää kuvia, piirustuksia ja malleja.
- Koko tutkinnon suorittaminen tai sen täydentäminen suullisesti on mahdollista.
- Lisääaikaa saa antaa näyttöympäristöön perehtymiseen, tehtävien suunnitteluun ja mahdollisiin kirjallisiin osioihin.
- Tuen tarve tulee tunnistaa ja sen perusteella suunnitella tukitoimet yhdessä

näyttötutkinnon järjestäjän, työelämän edustajan ja näyttötutkinnon suorittajan kanssa.

- Tutkintosuoritusten arvioijat tulee tarvittaessa valmentaa oppimisvaikeuksien tunnistamiseen ja huomioimiseen sekä erilaisten keinojen ja mahdollisten apuvälineiden käyttöön tutkintotilaisuudessa.

Tarvittavan ammattitaidon hankkiminen

- Näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa on selvitettävä ja huomioitava henkilön mahdolliset luki- ja oppimisvaikeudet.
- Näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa tulee kiinnittää huomiota opetusmateriaalin ja opetuksen monimuotoisuuteen ja -kanavaisuuteen sekä koulutuksen soveltuvuuteen erilaisille oppijoille.

6.2 Tutkinnon suorittajaksi hakeutuminen

Turun ammatti-instituutin aikuiskoulutukseen hakeudutaan www-sivulta löytyvällä sähköisellä hakulomakkeella. Joillekin aloille haetaan vapaamuotoisen hakemuksen sekä suoran yhteydenoton (pelkkä tutkintotilaisuus) kautta. Työvoimapolitiittisiin koulutuksiin hakeudutaan TE-toimiston kautta ja opiskelijavalinnossa on oppilaitoksen edustajan lisäksi päättävänä henkilönä työvoimaviranomainen. Oppisopimuskoulutukseen hakeudutaan oppisopimustoimiston kautta. Hakeutusvaiheessa selvitetään hakeutujan edellytykset toimia ko. alalla sekä käynnistetään henkilökohtaistamisprosessi.

Hakeutusvaiheessa ammatinopettaja ja ohjaava opettaja keräävät tietoa hakulomakkeesta, vapaamuotoisesta hakemuksesta sekä aiemmista lausunnoista ja todistuksista liittyen erityisen tuen tarpeeseen. Valintahaastattelussa täydennetään näitä tietoja. Valinta tutkinnon suorittajaksi tehdään Turun ammatti-instituutin aikuiskoulutuksessa yhteisesti sovittujen kriteereiden mukaisesti.

6.3 Erityisen tuen tarpeen tunnistaminen

Erityisen tuen tarve voidaan todeta jo hakeutusvaiheessa aiempien dokumenttien sekä hakeutujan oman kuvauksen perusteella. Ammatinopettajien, yleisten aineiden opettajien ja ohjaavan opettajan havainnot valmistavan koulutuksen aikana johtavat tarvittaessa NMI-testaukseen (lukeminen ja kirjoittaminen) sekä matematiikan lähtötason arviointiin.

Erityistä tukea tarvitsevat myös ne opiskelijat, joilla on käyttäytymis- tai keskittymisongelmia, sosiaalisia vaikeuksia tai opiskelija on mielenterveys- ja/tai päihdekuntoutuja. Ohjaavan opettajan pitämä Oppiminen ai-

kuisena -opintokokonaisuus tähtää opiskeluedellytysten kehittämiseen. Sen aikana kerrotaan opiskelijoille mahdollisuudesta saada erityistä tukea tutkinnon suorittamisen eri vaiheissa sekä kerrotaan siihen liittyvistä käytänteistä.

6.4 Määrittely erityisopiskelijaksi

Vastuupettaja, erityisopettaja, tiimin ohjaava opettaja ja opiskelija keskustelevat ja suunnittelevat millaista tukea opiskelija tarvitsee tutkinnon suorittamisen eri vaiheissa. Tuki voi liittyä valmistavan koulutuksen opetusjärjestelyihin, opetusmenetelmiin, opetusvälineisiin sekä tutkintotilaisuuden suunnitteluun ja järjestelyihin. Aikuisopiskelija päättää aina itse haluaako hän erityistä tukea. Konkreettiset tuen muodot, arvioitu määrä ja tuen antaja kirjataan opiskelijan henkilökohtaistamissuunnitelmaan. Henkilökohtaistamissuunnitelmat tallennetaan ryhmäkohtaisiin tietoihin Y-asemalle.

Vastuupettaja huolehtii, että muut opiskelijaa opettavat opettajat saavat tiedon sovitusta tukitoimista. Henkilökohtaistamissuunnitelmaan kirjataan seuraava tapausminen noin puolen vuoden päähän, jolloin arvioidaan tukitoimien riittävyys ja se, onko tarvetta jatkaa tukitoimia. Jos tukitoimien

tarve lakkaa, niin se myös kirjataan henkilökohtaistamissuunnitelmaan ja erityisopiskelijastatus puretaan. Jokaisen henkilökohtaistamissuunnitelman päivytyksen jälkeen sen allekirjoittavat opiskelija, vastuopettaja ja ohjaava opettaja. Samalla opiskelija antaa myös luvan tiedonsiirtoon oppilaitoksen sisällä ja - mikäli suunnitelma edellyttää - myös työssäoppimispaikkaan.

Opiskelijan tarpeiden ja toiveiden pohjalta järjestetään moniammatillisia verkostotaapaamisia oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa (esim. työvoimaviranomaiset, kuntouttavat tahot, sosiaalitoimi, terveydenhuollon edustajat).

Henkilökohtaistamissuunnitelman tukitoimet ja siihen esitetyt resurssit esitetään aikuis-koulutuspäällikölle hyväksyttäväksi. Ohjaava opettaja ilmoittaa opinto-sihteerille tiedon erityisopiskelijastuksesta kirjaamista varten. Luokituksessa käytetään sivulla 6 esitettyä taulukkoa.

6.5 Tukitoimien rahoitus

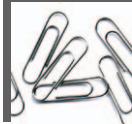
Opiskelijan koulutuksen rahoitusmuoto määrittää sen, mitä kautta hänen tarvitsemansa tukitoimet rahoitetaan. Mikäli erityisen tuen tarve todetaan, opiskelijoilla on yhdenvertaiset oikeudet saada tukea tutkinnon suorittamisen eri vaiheissa.

- Valtionosuuskoulutuksissa (VOS pt, lisäkoulutus) tuki rahoitetaan korotetun valtionosuuden turvin.
- Oppisopimuskoulutuksessa oppisopimustoimisto myöntää tehdyn suunnitelman pohjalta lisäresurssin erityiseen tukeen. Kun tuen tarve on todettu, aikuiskoulutuspäällikkö tekee tarjouksen

oppisopimustoimistolle.

- Työvoimapolitiittisissa koulutuksissa voidaan saada erillistä tukiresurssia opiskelijalle, joka tarvitsee erityistä tukea. Tuen tarve ja määrä pitää perustella erikseen. Aikuiskoulutuspäällikkö tekee lisäresursista tarjouksen ELY-keskukselle.

6.6 Aikuiskoulutuksen erityisopetuksen toimenpiteet ja vastuut

KOSKA	MITÄ	TOIMINTA	VASTUU
Hakeutusvaihe	Tiedon kerääminen Hakulomakkeen tiedot Vapaaamutoisten hakemusten tiedot Aiemmat todistukset ja lausunnot	Valintahaastattelu Muut hakeutusvaiheeseen meneteilmät	amm.opettaja + ohjaava opettaja
	Opiskelijan lähtötason kartoitus Henkilökohtaistamissuunnitelma	Keskustelu, kartoitukset, opiskelijan valmiuksien seuraaminen tunneilla	vastuupettaja + ammattiainneiden opettajat + yleisten aineiden opettajat – tieto vastuupettajalle
	Oppiminen alkuisena –opintokokonaisuus	Opiskeluedellytysten parantaminen oppimisvalmiuksien itsearviointi tiedon levittäminen opintojen alkaisesta tuesta	tiimin ohjaava opettaja
	Tarvittaessa Niilo Mäki -testaus (luki)	Testaus	erityisopettaja
	Matematiikan lähtötason kartoitus	Kartoitus	matematiikan opettaja
	Tuen tarpeen toteaminen ja määrittäminen	Keskustelu ja kirjaus henkilökohtaistamissuunnitelmaan	opiskelija + vastuupettaja, erityisopettaja + ohjaava opettaja
	Ehdotus erityistä tukea tarvitsevista	Kerättyjen tietojen yhteenveto, lista nimistä perusteluineen	erityisopettaja

	Päätös	Erityisen tuen tarpeen hyväksyminen + resursointi Työvoimapolittisissa koulutuksissa ja oppisopimus- koulutuksessa tarjous rahoittajalle lisäresurssista henkilökohtaistamissuunnitelmaan pohjautuen	alkuiskoulutuspäällikkö
	Resurssien jako	Tietojen toimittaminen tukea antavan opettajan Winha-vastaavalle	vastuuopettaja
	Resursointi	VOS talousarvion yhteyteen varaus erityisopetukseen Mikäli varaus ei riitä, tehdään lisätalousarvioesitys kaupungille	alkuiskoulutusjohtaja
ennen 20.9 ja 20.1.	Kirjaaminen erityisopiskelijaksi	Tieto koulutussihteerille	ohjaava opettaja
Valmistava kou- lutus	Erityisen tuen järjestäminen ja seuranta Tiedonsiirto opettajien välillä	Keskustelu, sähköposti	vastuuopettaja, opettajat
	Henkilökohtaistamissuunnitelman päivittäminen	Vähintään kaksi kertaa vuodessa / tarvittaessa	opiskelija + vastuuopettaja + erityisopettaja + ohjaava opettaja
	Työssäoppiminen	Ohjaus ennen työssäoppimisjaksoa ja sen aikana	työssäoppimista ohjaava opettaja
	Tuen antamisen seuranta	Tuntikirjanpito, kooste tunneista	erityisopettaja
	Tuntien hyväksyntä	Tuntikoosteen tarkistus	alkuiskoulutuspäällikköt
	Erityisen tuen tarve loppuu	keskustelu opiskelijan ja opettajan kesken, tilanteen toteaminen ja kirjaaminen.	vastuuopettaja + erityisopettaja + ohjaava opettaja
	Opiskelija suorittaa tutkinnon / tutkinnon osan / saa opintokortin	Lausunto (opiskelijan pyytäessä) saaduista tukitoimista jatko-opintoja ajatellen	erityisopettaja
Tutkinnon suorittaminen	Tutkintotilaisuus	Tukitoimien huomioiminen tutkintotilaisuudessa, osapuolien perehdytys	vastuuopettaja, tarvittaessa ohjaava opettaja

Turun ammatti-instituutin monista eri ammattien osaajista koostuva henkilöstö tukee opettajaa erityisopiskelijan ohjauksessa opintojen eri vaiheissa. Ryhmänohjaaja voi ohjata opiskelijan erilaisten ohjaus, tuki- ja terveystalvelujen piiriin. Opiskelija tai hänen huoltajansa voivat halutessaan itsekin ottaa yhteyttä kyseisiin tahoihin. Koulun henkilökunta tekee monipuolista yhteistyötä myös koulun ulkopuolisen verkostojen kanssa.

Lisäksi Turun ammatti-instituutin tukitiimi järjestää erilaisia vapaasti valittavia kursseja, jotka tukevat opiskelijan elämänhallintaa ja hyvinvointia. Lisätietoa näistä kursseista saa tukitiimiläisiltä.

Erityisopetuksesta vastaava henkilöstö:

Rehtori

- seuraa erityisopetuksen järjestämistä eri koulutusyksiköissä
- vastaa ammatti-instituutin pedagogisen toiminnan kehittämisestä
- vastaa yhteisten opetusta koskevien ohjeiden jalkauttamisesta koulutusyksiköihin

Koulutuspäällikkö

- päättää koulutusalan HOJKS-opiskelijat
- osallistuu opiskelijahuoltoryhmän jäsenenä HOJKS-päätösten tekoon
- jakaa yksikkönsä erityisopetuksen resurssin opetushenkilöstölle
- vastaa yksikkönsä opetuksen kehittämisestä

Erva

- ryhmänohjaajan ja muiden opettajien tukena HOJKS -asi-oissa
- toimii koulutusalan erityisopetuksen tukihenkilönä ja yhteyshenkilönä
- tekee koulutuspäällikön kanssa sovitut erva-tehtävät
- auttaa uusien opettajien perehdyttämisessä erityisopetuksen käytänteisiin

Opiskelijahuoltoryhmä

- muodostuu opiskelusta ja ohjauksesta vastaavista henkilöistä
- tukee opiskelijoita opiskelujen sujumisessa, ylläpitää ja edistää opiskelijoiden hyvinvointia
- huolehtii hyvästä työilmapiiristä
- ottaa tarvittaessa kantaa ja puuttuu opettajien apuna opiskelua haittaaviin tekijöihin, esimerkiksi poissaoloihin ja mahdollisiin ristiriitoihin

Ryhmänohjaaja

- perehdyttää opiskelijat opintojen sisältöön ja opiskelijaoppaaseen
- käy henkilökohtaisen tulohaastattelun opintojen alkaessa ja henkilökohtaisen keskustelun vähintään kerran lukukaudessa
- vastaa HOJKS:n laatimisesta ja päivittämisestä kaksi kertaa vuodessa sekä seuraa sen toteutumista ja tukitoimien riittävyttä
- määrittelee oman luokkansa opettajille käyttöoikeudet Wilman HOJKS tukitoimet -lomakkeeseen
- tiedottaa oman luokkansa tuen tarpeista muille opettajille
- kannustaa, tukee ja ohjaa erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita
- ohjaa opiskelijoita itsenäiseen opiskeluun ja vastuunottamiseen omista opinnoista
- pitää yhteyttä koteihin ja seuraa poissaoloja

- seuraa opintojen etenemistä yhteistyössä muiden opettajien kanssa ja käynnistää tarvittaessa tukitoimia ja/tai ohjaa opiskelijan edelleen koulun erilaista tukea ja ohjausta antavien ammattilaisten vastaanotolle
- tukee työllistymistä erityisopiskelijan valmistuessa ja laatii siirtodokumentin opiskelijan toivomuksesta

Erityisopettaja

- voi toimia erityisryhmän opettajana tai toisena opettajana luokassa

Opettaja

- ottaa opetuksessa huomioon erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan monipuolisilla opetus- ja arviointimenetelmillä
- kirjaa HOJKS:iin oman opetettavan ai-neensa toteutustavan
- tukee, kannustaa ja ohjaa erityisopiskelijaa
- huomioi erityisen tuen tarpeen työssäoppimisen ja näyttöjen toteutuksessa

- tiedottaa ryhmänohjaajalle, jos opiskelijan opinnot eivät etene suunnitellulla tavalla tai jos opiskelija ei osallistu säännöllisesti oppitunneille

Opinto-ohjaaja

- vastaa erityisopiskelijoiden opintoihin liittyvästä neuvonnasta ja ohjauksesta
- antaa opiskelijoille henkilökohtaista ohjausta ja tukea
- ohjaa erityisopiskelijan ura- ja elämänsuunnittelua
- osallistuu tarvittaessa HOJKS:n laati- miseen
- koordinoi harkintaan perustuvan valinnan valintaproses- sia
- osallistuu opiskelijahuoltoryhmän kokouksiin
- toimii yhteistyössä oppilaitoksen tukitiimin kanssa
- toimii yhteistyössä yläkoulun opinto- ohjaajien kanssa
- koordinoi koulukokeiluja

Ohjaaja

- toimii erityisopetuksessa opiskelijan ja oppimisen tukena
- henkilökohtainen avustaja tai tulkki on opiskelijan apuna tarvittaessa. Tulkin tai henkilökohtaisen avusta- jan hankkiminen tapahtuu opiskelijan tai hänen vanhempiensa ja kotikunnan yhteistyönä.

TUKITIIMI

Urasuunnittelija

- vastaa perusopetuksen ja Turun ammat- ti-instituutin välisestä nivelvaiheyhteis- työstä

- ohjaa nuoria ammatilliseen koulutukseen yhteistyössä erityis- ja yläkoulujen kanssa
- ohjaa ja tukee opintojen keskeytykseen tai vaihtoon liittyvissä asioissa
- ohjaa opiskeluun ja työelämään liittyvissä kysymyksissä
- tukee ja ohjaa erityisopiskelijoita koulun päättyessä

- ohjaa ja saattaa opis- kelijoita työvoima- hallinnon palvelu- jen piiriin

Psykologi

- tarjoaa opiskelijoille tukea ja keskusteluapua mielenterveyteen liitty- vissä kysymyksissä ja muissa elämäntilantee- seen liittyvissä vaikeuk- sissa
- osallistuu opiskelun

tukemiseen

- osallistuu moniammatilliseen opiskeli- jahuollolliseen yhteistyöhön opiskelijan opintojen järjestämiseksi
- ohjaa tarvittaessa muihin palveluihin (esim. psykiatrinen hoito, kolmannen sektorin palvelut)

Kuraattori

- tukee opiskelijaa elämän eri osa-alueilla tapahtuvissa muutoksissa myös ennalta- ehkäisevästi
- kuraattori on mukana koulun ja kodin väli- sessä yhteistyössä, sekä päihde- ja kiu- saamisen vastaisessa, hyvinvointia tuke- vassa oppilaitostyössä
- osallistuu opiskelijahuoltotyöryhmän toi- mintaan
- ohjaa opintososiaalisin palveluihin ja tukeen liittyvissä kysymyksissä
- ohjaa ja neuvoo opiskelijoita nuorille suunnattuihin palveluihin ja harrastus- toimintaan
- auttaa itsenäistymiseen liittyvissä asioissa, esim. asunnon hankinnassa

Opiskelijatoiminnan koordinaattori

- vastaa Tutor-koulutuksen koordinoinnista ja toteutuksesta
- toimii opiskelijayhdistys TAIKA ry:n ja koulutalokohtaisten opiskelijakuntien hallitusten tukihenkilönä
- osallistuu Taitaja9 -kilpailujen järjestelyihin ja toteutukseen
- osallistuu erilaisten tapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen

Terveydenhoitaja ja lääkäri

- vastaavat opiskelijan terveydenhoitoon ja hyvinvointiin liittyvistä asioista

Turun ammatti-instituutin koko henkilöstö

Koko henkilöstön tehtävänä on tukea erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan henkilökohtaista ja ammatillista kasvua, antaa kannustavaa ohjausta sekä tukea opiskelijaa realistisen minäkuvan muodostamisessa ja itseluottamuksen kohottamisessa.

